

Wereld zonder miljardairs of zonder bedelaars?

De Morgen,
Wo. 22 Jan. 2020, Pagina 23

MAARTEN BOUDRY is wetenschapsfilosoof (UGent) en de auteur van Waarom de wereld niet naar de knoppen gaat.

Stel dat u één ding kon wegtoveren in de wereld: extreme *armoede* of extreme rijkdom. Welk van de twee zou u kiezen? Er leven vandaag 2.153 miljardairs, maakte Oxfam bekend in zijn jaarlijkse rapport over ongelijkheid. En als we de definitie van extreme *armoede* van de Wereldbank hanteren (minder dan 2 dollar per dag) zijn er een slordige 800 miljoen armoezaaiers. Dus wat wordt het: een wereld zonder miljardairs, of eentje zonder bedelaars?

Ik hoop dat u geen seconde twijfelt: natuurlijk zouden we extreme *armoede* wegtoveren. Dat is wat de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties nastreven tegen 2030, zij het niet via een toverstaf maar via beproefde methodes van economische ontwikkeling, herverdeling en liefdadigheid. Toch kom ik steeds vaker mensen tegen die extreme rijkdom erger lijken te vinden dan extreme *armoede*, en die het eerste probleem voorrang geven boven het tweede.

Een voorbeeld: de schrijver Anand Giridharadas stak onlangs een tirade af op Twitter tegen Bill Gates, die meer dan 16.000 keer werd gedeeld. Gates (106 miljard dollar vermogen) had zijn twijfels uitgesproken over een monstertaks voor miljardairs: "Als ik 20 miljard dollar belasting moet betalen, dan vind ik dat oké. Maar als je zegt dat ik 100 miljard dollar moet betalen, dan begin ik een rekensommetje te maken over wat ik overhoud." Die uitspraak, aldus Giridharadas, maakte Gates tot een half monster.

Nu ben ik zelf voorstander van hogere belastingen voor miljonairs, maar ik kan Gates' afweging begrijpen. Met zijn Gates Foundation heeft de Microsoft-oprichter al ettelijke miljarden gepompt in effectieve campagnes tegen malaria en tropische diarree, een ziekte die nog steeds jaarlijks een half miljoen kinderen doodt. Het zijn domeinen waar overheden helaas tekortschieten. Gates heeft de ambitie om polio uit te roeien, en dat lijkt hem nog te lukken ook. De Standaard kopte deze week dat Gates de wetenschappelijke ontwikkeling van een gloednieuw poliovaccin betaalde en alvast 100 miljoen dosissen laat maken.

Wat zou er gebeuren indien Gates die 100 miljard zou afstaan aan de fiscus? De VS geven vandaag een schamele 1 procent van hun bnp aan ontwikkelingshulp, en niet altijd aan effectieve doelen. Gaat Uncle Sam wereldwijde diarree en polio bestrijden met Gates' geld, of gaat hij er een paar nieuwe vliegdekschepen mee kopen? Natuurlijk, in een perfecte wereld zouden democratische regeringen het werk van Gates doen, maar we leven niet in een perfecte wereld. Een beetje pragmatisme ten behoeve van de minstbedeelden is daarom aangewezen.

Nog een voorbeeld. De marxist Paul Goossens snoeft in zijn laatste column voor De Standaard dat pseudofilosofen als ik enkel aan armoedebestrijding doen omdat zo iets 'systeembevestigend' is, terwijl we het echte probleem van de ongelijkheid ongemoeid laten. Dat noopt tot de vraag: wat zou Goossens doen als hij de magische toverstaf van hierboven had?

Of neem Rutger Bregman, die in Davos uitvoer tegen de "stupid philanthropy schemes" van Gates en consorten. Zijn devies: "Taxes, taxes, taxes, and all the rest is bullshit." Nou nee, Rutger: *armoede*, honger en ziekte, en al de rest is bullshit. Belastingen zijn een middel. een doel op zich. Tenzij je extreme rijkdom natuurlijk erger vindt dan extreme *armoede*.

Misschien schreeuwt u al sinds het begin van dit stuk: waarom niet beide tegelijk uitroeien? Zijn het geen keerzijden van dezelfde medaille, zoals Oxfam stelt? Zo simpel is het niet. Rijkdom is geen nulsomspel waarbij de winst van de een tot het verlies van de ander leidt. Je kunt een economisch systeem hebben met miljardairs maar zonder

bedelaars, of met allebei, of met geen van beiden. Het enige systeem dat de extreme *armoede* ooit heeft teruggedrongen tot minder dan 10 procent van de wereldbevolking (tegenover 90 procent gedurende de rest van de geschiedenis) is hetzelfde systeem dat meer extreme rijkdom dan ooit voortbrengt: het onze. Als je het mij vraagt: liever een ongelijke wereld zonder *armoede* dan een gelijke wereld waarin iedereen even arm is.

Natuurlijk, in een wereld waar nog steeds mensen doodgaan van de honger is het bestaan van miljardairs een schande. In die zin geef ik activisten gelijk: "Billionnaires should not exist." Elke miljardair zou daarom een voorbeeld moeten nemen aan Bill Gates en het grootste deel van zijn fortuin wegschenken. We kunnen ook zelf ons steentje bijdragen in plaats van te wachten op hogere belastingen, bijvoorbeeld door geld te doneren aan de extreem effectieve organisatie GiveDirectly, die aan 'onvoorwaardelijke geldtransfers doet' voor de allerarmsten.

En natuurlijk klopt het dat extreme rijkdom ook nare neveneffecten heeft die we in de gaten moeten houden, zoals monopolievorming, erosie van democratische gelijkheid en plutocratische dynastieën. Maar extreme *armoede* heeft nog kwalijker nevenwerkingen: je hongert uit, wordt ziek en gaat dood aan diarree.

Wat zal onze prioriteit zijn?

MAARTEN BOUDRY ■